

**Awdurdod Parc Cenedlaethol
Bannau Brycheiniog
Strategaeth Hybu'r Gymraeg**

2026 – 2031

"Mae'r Gymraeg yn un o drysorau Cymru. Mae'n rhan o'r hyn sy'n ein diffinio fel pobl ac fel cenedl. Ein huchelgais ni fel Llywodraeth Cymru yw gweld miliwn o bobl yn gallu mwynhau siarad a defnyddio'r Gymraeg erbyn 2050. Does dim dwywaith fod hon yn uchelgais heriol, ond rydym yn credu ei bod yn her werth chweil a bod angen i ni osod uchelgais o'r fath os ydym am sicrhau hyfywedd yr iaith ar gyfer cenedlaethau i ddod."

'Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr' Strategaeth Iaith Llywodraeth Cymru

Cyflwyniad

Mae'r Strategaeth hon wedi'i gosod yng nghyd-destun dull hirdymor Llywodraeth Cymru o gyflawni'r targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 a nodir yn "Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg" ac sy'n un o'r cerrig milltir cenedlaethol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Ar lefel leol mae hefyd yn cael ei gynorthwyo gan Dibenion y Parc Cenedlaethol (fel y'i diffinnir yn Neddf yr Amgylchedd, 1995), pob un ohonynt yn anelu at gefnogi treftadaeth ddiwylliannol y Parc Cenedlaethol.

O dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, mae rhwymedigaeth gyfreithiol ar yr Awdurdod i gydymffurfio ag ystod o Safonau y cytunwyd arnynt â Chomisiynydd y Gymraeg. Mae Safon 145 yn gosod dyletswydd ar yr Awdurdod i ddatblygu a chyhoeddi strategaeth bum mlynedd ar gyfer Hybu'r Gymraeg.

Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg

Y tu allan i'r Awdurdod, mae'r Strategaeth hon hefyd yn cyd-fynd yn uniongyrchol â 3 phrif thema Strategaeth Llywodraeth Cymru h.y. cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg, cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg, a chreu amodau ffafriol (seilwaith a chyd-destun) ar ei chyfer.

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn eu canllaw arfer gorau wedi nodi sawl ffactor allweddol sy'n effeithio ar ddefnydd iaith unigolion:

- **Parhad** - parhad profiadau a chyfleoedd o addysg gynradd i addysg uwchradd; o addysg uwchradd i addysg bellach neu uwch; o addysg i'r gweithle, hamdden, magu teuluoedd, yn ogystal â phrofiadau cymdeithasol a chymunedol, ynghyd â pharhad rhwng dysgu Cymraeg a dod yn rhugl.
- **Cyfle** – gall ansawdd a chyfleustra cyfleoedd effeithio'n fawr ar ddefnydd yr iaith a chefnogi'r defnydd o'r iaith yn y dyfodol.
- **Agweddau** – mae'n bwysig ystyried sut mae siaradwyr Cymraeg yn teimlo am eu gallu a'u defnydd o iaith a'r ffordd y maent yn gweithredu ar hyn, a sut mae pobl nad ydynt yn siarad Cymraeg yn teimlo am yr iaith a sut mae hyn yn cael ei fynegi a'i ganfydd.
- **Hyder** – gall hyder siaradwyr Cymraeg amrywio yn ôl y sefyllfa (e.e. ffurfiol ac anffurfiol) ac felly rhaid ystyried sut a ble i dargedu cefnogaeth yn effeithiol

Y Weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y strategaeth hon yw gweld y Gymraeg yn ffynnu ym Mharc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog.

Mae'r data Cymraeg a gyhoeddwyd o Gyfrifiad y DU 2021 yn dangos gostyngiad yn nifer cyffredinol y siaradwyr Cymraeg. Mae breuder yr iaith yn amlwg i bawb ei weld, ac os ydym am wireddu ein gweledigaeth o weld y Gymraeg yn ffynnu ym Mannau Brycheiniog, bydd angen ymdrech gydgyssylltiedig gan bob un ohonom.

Rydym wedi adolygu ein meysydd blaenoriaeth, i sicrhau y gallwn ganolbwyntio ein hymdrechion ar ble y gallwn gael yr effaith fwyaf a lle gallwn wneud gwahaniaeth.

Fel Awdurdod Parc Cenedlaethol, cydnabyddir nad oes gennym y cylch gwaith a fyddai'n ein galluogi i gael dylanwad uniongyrchol ar sawl maes allweddol sy'n hanfodol ar gyfer sicrhau trosglwyddiad iaith. Mae tystiolaeth yn dweud wrthym mai ymyriadau uniongyrchol o fewn y gymuned, y teulu ac o fewn ysgolion yw'r meysydd pwysicaf i ganolbwyntio arnynt wrth anelu at gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg. Felly, mae'n anodd iawn i ni osod targed ar gyfer cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y Parc Cenedlaethol, gan nad oes gennym reolaeth uniongyrchol drosto.

Ein Rôl

Er na allwn ddylanwadu'n uniongyrchol ar gaffael iaith, mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i gefnogi a hyrwyddo'r Gymraeg drwy fesurau anuniongyrchol sy'n cyd-fynd â'n cyfrifoldebau statudol a'n hymgyssylltu â'r cyhoedd.

Mesurau Cymorth Anuniongyrchol

Bydd yr Awdurdod yn:

- Blaenoriaethu enwau lleoedd Cymraeg ar draws y Parc.
- Darparu arwyddion a dehongli dwyieithog i sicrhau gwelededd a hygyrchedd.
- Hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg mewn digwyddiadau a phrofiadau ymwelwyr.
- Annog staff a gwirfoddolwyr i ddefnyddio'r Gymraeg a chefnogi datblygiad iaith.
- Gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau a chymunedau lleol i greu cyfleoedd ar gyfer defnydd y Gymraeg.
- Sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hintegreiddio mewn cyfathrebu digidol a phrintiedig.
- Hyrwyddo cystadlaethau Cymraeg a chyfleoedd creadigol fel awduron preswyl.
- Ymgorffori safonau'r Gymraeg mewn adnoddau dynol, datblygu'r gweithlu, llywodraethu, addysg, cynllunio a rheoli.

Cyfuno â Strategaethau Cenedlaethol

Mae'r polisi hwn yn cefnogi ac yn cyd-fynd â:

- **Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg**, strategaeth Llywodraeth Cymru i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a'i defnydd bob dydd.
- **Strategaethau Hybu'r Gymraeg Awdurdodau Lleol**, drwy gyfrannu at amcanion a rennir ar gyfer gwelededd ac ymgysylltu o fewn ardal y Parc.

Safonau'r Gymraeg

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo'n llwyr i gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg fel y'u nodir gan Gomisiynydd y Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod gwasanaethau, cyfathrebu a gwybodaeth i'r cyhoedd ar gael yn Gymraeg a Saesneg, a bod y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ym mhob agwedd ar ein gwaith.

Ymrwymiad

Trwy'r camau hyn, nod yr Awdurdod yw cyfrannu at amgylchedd cadarnhaol i'r Gymraeg, gan gefnogi ei gwelededd a'i defnydd bob dydd o fewn y Parc Cenedlaethol, yn unol â blaenoriaethau cenedlaethol a rhanbarthol.

1. Enwau Lleoedd Cymraeg

Enwau Cymraeg fydd y prif gyfeirnod, gyda'r Saesneg mewn cromfachau lle bo'n briodol (e.e. Aberhonddu (Brecon)).

Pwrpas: Atgyfnerthu hunaniaeth ddiwylliannol a chefnogi'r defnydd bob dydd o'r Gymraeg.

2. Arwyddion dwyieithog

Bydd yr holl arwyddion a dehongli newydd yn ddwyieithog, Cymraeg yn gyntaf.

Pwrpas: Hyrwyddo cynhwysiant ac yn bodloni gofynion statudol.

3. Digwyddiadau a phrofiadau ymwelwyr

Bydd y Gymraeg yn cael ei hintegreiddio i frandio, cyhoeddiadau a dehongli ym mhob digwyddiad.

Pwrpas: Normaleiddio'r Gymraeg a gwella dilysrwydd diwylliannol.

4. AD a'r Gweithlu

Bydd yr Awdurdod yn recriwtio staff sydd â sgiliau Cymraeg priodol yn seiliedig ar asesu gwrthrychol ac yn darparu cymorth i weithwyr ddysgu neu wella eu Cymraeg i'r lefel sy'n ofynnol ar gyfer eu rôl. Bydd yn ofynnol i staff sydd heb fawr o Gymraeg neu ddim Cymraeg gwblhau cwrs ar-lein 20 awr Croeso Gwaith, tra bydd pob recriwt newydd yn derbyn gwybodaeth sefydlu am safonau a pholisïau'r Gymraeg yr Awdurdod. Yn ogystal, bydd hyfforddiant ymwybyddiaeth yn cael ei gyflwyno i'r holl staff, ochr yn ochr â

chyfleoedd i ymarfer a datblygu eu sgiliau Cymraeg.

Pwrpas: Adeiladu gallu sefydliadol a gosod esiamp i ymwelwyr.

5. Aelodau'r Awdurdod a Chyfarfodydd

Bydd yr Awdurdod yn darparu hyfforddiant ymwybyddiaeth Gymraeg i'r holl aelodau ac yn annog cymryd rhan yng nghwrs 20 awr *Croeso Gwaith Cymraeg* i fagu hyder wrth ddefnyddio'r iaith. Bydd cyfarfodydd yn agor ac yn cau'n ddwyieithog, gyda chyfarfarchion a negeseuon dwyieithog yn cael eu harddangos i atgyfnerthu ymrwymiad yr Awdurdod i welededd y Gymraeg. Darparu gwasanaethau i ganiatáu cyfieithu ar y pryd yn ystod cyfarfodydd Awdurdod y Parc Cenedlaethol fel y gellir cynnal cyfarfodydd drwy gyfrwng y Gymraeg

Pwrpas: Sicrhau bod llywodraethu yn adlewyrchu safonau iaith a hunaniaeth ddiwylliannol.

6. Gwasanaeth Addysg

Hyrwyddo a darparu profiadau dysgu yn yr awyr agored i blant ysgol drwy gyfrwng y Gymraeg, gan sicrhau bod o leiaf 25% o'r disgyblion sy'n ymgysylltu yn derbyn darpariaeth Gymraeg naill ai'n bersonol neu o bell. Bydd hefyd yn darparu addysg amgylcheddol yn Gymraeg, yn uniongyrchol ac mewn partneriaeth ag ysgolion o fewn ac o amgylch y Parc Cenedlaethol

Pwrpas: Ysbrydoli cenedlaethau'r dyfodol a chefnogi addysg cyfrwng Cymraeg.

7. Cyfathrebu Digidol ac Argraffedig

Bydd yr holl gyfathrebiadau yn ddwyieithog, gyda blaenoriaeth i'r Gymraeg.

Pwrpas: Atgyfnerthu gwelededd a hygyrchedd.

8. Cyfleoedd Creadigol

Hyrwyddo cystadlaethau Cymraeg a rhaglenni awduron preswyl.

Pwrpas: Dathlu diwylliant a chreadigrwydd Cymru.

Monitro a Gwerthuso

Er mwyn sicrhau atebolrwydd a gwelliant parhaus, bydd yr Awdurdod yn:

- **Olrhain gweithredu mesurau Cymraeg yn flynyddol**, gan gynnwys arwyddion, cyhoeddiadau a chyflwyno digwyddiadau.
- **Monitro cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg**, gan adrodd ar gynnydd drwy adroddiadau blynyddol statudol.
- **Adolygu a diweddarau'r polisi hwn bob pum mlynedd**, neu'n gynt os oes angen newidiadau deddfwriaethol neu flaenoriaethau strategol.

Dangosyddion Perfformiad Allweddol (KPIs)

- 100% o arwyddion a chyhoeddiadau newydd yn ddwyieithog, Cymraeg yn gyntaf.
- 100% o gyfathrebu newydd yn ddwyieithog.
- Ymddangosodd y Gymraeg mewn 100% o ddigwyddiadau dan arweiniad yr Awdurdod.
- Adborth cadarnhaol gan ymwelwyr ar welededd y Gymraeg.
- Cynnydd mewn sgiliau Cymraeg staff ac aelodau.
- Cyflwyno o leiaf un gystadleuaeth Gymraeg bob blwyddyn.
- O leiaf 25% o ryngweithiadau gwasanaeth addysg yn cael eu darparu drwy'r Gymraeg.

Casgliad

Mae'r Gymraeg yn fynegiant byw o'n diwylliant, ein treftadaeth a'n hunaniaeth. Mae'r strategaeth hon yn ei roi wrth wraidd popeth a wnawn. Drwy ymgorffori'r Gymraeg yn ein holl gyfathrebu, darpariaethau addysg, llywodraethu ac ymgysylltu ag ymwelwyr, rydym nid yn unig yn cyflawni ein rhwymedigaethau statudol ond yn creu dyfodol bywiog a chynhwysol i Fannau Brycheiniog. Ein huchelgais yw gwneud y Gymraeg mor weladwy â phosibl, yn hygyrch ac yn ei dathlu ar draws y Parc Cenedlaethol. Byddwn yn hyrwyddo y Gymraeg fel congflaen perthyn, gan ysbrydoli cenedlaethau i gysylltu â'r tir a'i hiaith.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg
This document is also available in English

Bannau
Brycheiniog